

Zdravko Petrović, Vladimir Čolović, Dragan Obradović (ur.)

PROUZROKOVANJE ŠTETE, NAKNADA ŠTETE I OSIGURANJE
Beograd: Institut za uporedno pravo, 2021.

U organizaciji Instituta za uporedno pravo, Udruženja za odštetno pravo i Pravosudne akademije, već dvadeset četiri godine zaredom, u Mionici je od 16. do 18. septembra 2021. održan međunarodni naučni skup pod nazivom *Prouzrokovanje štete, naknada štete i osiguranje*. Skupu je prisustvovalo šezdesetak učesnika: istraživača, nastavnika visokoškolskih ustanova, stručnjaka iz pravosuđa i privrede, naročito iz delatnosti osiguranja. Skup je održan zahvaljujući materijalnoj podršci Opštine Mionica.

U zborniku radova sa tematskog međunarodnog naučnog skupa objavljena su trideset i četiri rada. Pored radova autora iz Srbije, zastupljeni su radovi autora iz Austrije, Mađarske, Italije, Poljske, Hrvatske, Crne Gore i Bosne i Hercegovine (kanton Republika Srpska). Radovi su sistematizovani u poglavlja: Prouzrokovanje štete i odgovornost, Naknada štete, Osiguranje i Ostalo.

Ilija Zindović, sudija Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije, u radu *Pravna priroda odgovornosti za štetu nastalu u vršenju poslova od opšteg interesa* analizira pitanje osnova imovinske vanugovorne odgovornosti za štetu pričinjenu vršenjem poslova od opšteg interesa. Na primeru odluke VKS Prev 307/2018, donete povodom zahteva za naknadu štete pričinjene štetnim dejstvom voda na useve i zemljišne parcele, autor zauzima stav po pitanju da li javno preduzeće kome su u javnom interesu povereni poslovi gazdovanja vodama može biti odgovorno za štetu po osnovu čl. 184 Zakona o obligacionim odnosima (dalje: ZOO) ili na temelju čl. 172 ZOO. Autor zastupa stanovište da je reč o objektivnoj odgovornosti zbog nevršenja ili neurednog obavljanja poslova poverenih javnom preduzeću u opštem interesu i iznosi argumente koji potkrepljuju takav stav.

Rad Slobodana Stanišića, advokata i redovnog profesora Fakulteta pravnih nauka Univerziteta Apeiron iz Banja Luke, odnosi se na odgovornost prodavca zbog pravnog nedostatka ispunjenja. Autor je tim povodom, vrlo detaljno, razmotrio i mehanizme zaštite kupca od evikcije i njegova prava na raskid ugovora i naknadu štete. Tema je izabrana zato što se u savremenom pravnom prometu često dešava da prodavac zaključuje ugovor o prodaji stvari ili prava na kojima nema pravo svojine ili neko drugo imovinsko pravo. Stoga autor analizira pravne posledice takvih postupaka prodavaca i mogućnosti zaštite prava kupca, polazeći od istorijskih primera, teorijskih stavova i rešenja prihvaćenih u sudskoj praksi.

---

* Master pravnik, istraživač saradnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu, Srbija, e-mail: *i.tosic@iup.rs*

U radu pod nazivom *Nejednaka praksa Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu pri određivanju visine obeštećenja zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku* Velisava Markovića, vanrednog profesora Fakulteta zdravstvenih i poslovnih studija Univerziteta Singidunum, sadržani su rezultati analize prakse navedenog suda. Autor ispituje doslednost prakse ESLJP-a u vezi sa određivanjem pravičnog zadovoljenja, imajući u vidu aktuelni problem u Srbiji da više hiljada policijskih službenika od 2006. godine vodi upravne postupke i postupke po ustavnim žalbama zbog toga što im nisu isplaćeni dodaci na plate (p. 74), a da je navedeni sud odbacio predstavku br. 7129/15 u slučaju *Dejan Sindelić i dr. protiv Srbije*.

Artan Kurti, savetnik u Privrednom sudu Crne Gore, autor je rada *Neki aspekti ugovorne odgovornosti u praksi Vrhovnog suda, Apelacionog i Privrednog suda Crne Gore* u kome, iz aspekta pravne teorije i dosadašnje primene ZOO-a, kritički analizira pojedine presude pomenutih sudova u kojima se često izjednačava ugovorna odgovornost sa odgovornošću za neizvršenje ugovora (p. 85), koja može da postoji i iz kvazidelikta (sticanje bez osnova). Primerima kontradiktornih presuda autor ilustruje posledice toga što se previđa razlika između ugovorne kazne zbog zadocnjenja i naknade stvarne štete. Na osnovu doktrine o ugovornoj odgovornosti, analizira značaj krivice za raskid ugovora i ovlašćenja poverioca da zahteva naknadu štete zbog neispunjenja ili za raskid ugovora i naknadu štete, kao i sporna pitanja naknade izmakle koristi.

Zajednički rad saradnika Instituta za uporedno pravo Jelene Čeranić Perišić, naučnog savetnika, i Vladimira Đurića, višeg naučnog saradnika, ticao se odgovornosti države za povredu prava Evropske unije odlukom nacionalnog suda u poslednjem stepenu. Autori su analizirali tzv. Kobler doktrinu iz predmeta *Kobler protiv Austrije* u postupku koji je epilog dobio pred Evropskim sudom pravde. Značaj presude jeste što se načelo odgovornosti države proširuje i na slučajeve kada je do povrede prava EU došlo odlukom nacionalnog suda u poslednjem stepenu. Autori su opisali evoluciju odgovornosti države, razmotrili uslove zasnivanja te odgovornosti kroz dosadašnju sudsku praksu Evropskog suda pravde, opisali pomenuti sudski slučaj i istakli značaj Kobler doktrine, ispitavši uticaj te doktrine na uspostavljanje nacionalnih režima odgovornosti država članica.

Odgovornost roditelja i deliktna sposobnost deteta je predmet rada Olge Jović-Prlainović, redovnog profesora Pravnog fakulteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici. Predmet je analiziran teorijski, legislativno i uporednopravno. Pored odgovornosti roditelja, analizira se i odgovornost staralaca deteta, kao i pitanje tzv. odgovornosti po osnovu pravičnosti prema ZOO. Autorka se zalaže za to da u ovim slučajevima kada štetu pričinu dete, pažnju treba preusmeriti sa odgovornosti za štetu na postizanje naknade štete uspostavljanjem ravnoteže imovinskih interesa oštećenog i štetnika.

Sasvim u skladu sa uslovima u kojima je naučni skup održan, Dragan Bataveljić, redovni profesor Pravnog fakulteta u Kragujevcu, i Anka Vojvodić, profesor Visoke zdravstveno-sanitarne škole strukovnih studija „Visan“ u Beogradu, u zajedničkom radu su razmotrili pitanje odgovornosti za nastanak aktuelne pandemije kovida 19 i budućih scenarija zaštite stanovništva. Autori su mišljenja da su većinom države nesporno i neorganizovano reagovala na pandemiju, bez jasne strategije o potrebi obavezne primene mera radi zaštite stanovništva od zaraznih bolesti i načinu njihove primene. Stoga deo

stanovništva mere ne prihvata kao nužnost, pravdajući to argumentima da se tako ugrožavaju osnovna ljudska prava.

Laslo Ištvan Gal i Dora Ripszam, profesori Pravnog fakulteta Univerziteta u Budimpešti, objavili su na engleskom jeziku rad u kome objašnjavaju, prema mađarskom pravu, režim naknade štete prouzrokovane prilikom sudara sa divljim životinjama. Divlje životinje su zakonski vlasništvo države, te postoji i imovinska i krivična ili prekršajna odgovornost onoga ko ih povredi, uhvati ili ubije. Analiziran je opšti i posebni režim imovinske odgovornosti za štete od divlje životinje izvan delatnosti poljoprivrede i šumarstva, na temelju pravila o odgovornosti za opasne stvari. Isto pravilo primenjuje se i u slučaju šteta zbog sudara divljači i motornih vozila.

U radu Duška Medića, sudije Ustavnog suda Republike Srpske, objašnjen je značaj veštačenja u parnicama za naknadu materijalne štete. Polazeći od teorije građanskoprocenog prava, autor analizira odredbe parničnog zakonodavstva Republike Srpske o procesnoj ulozi veštaka i izvođenju veštačenja. Autor ističe da veštačenje, kao dokazno sredstvo, nadmašuje po svojoj važnosti druga dokazna sredstva, a svoja zapažanja potvrđuje primerima veštačenja visine izgubljene dobiti, uzroka štetnog događaja (naročito u saobraćaju ili prilikom rušenja građevinskog objekta).

Berislav Matijević iz Hrvatske udruge za građanskopravne znanosti i praksu analizirao je domet novih orijentacijskih kriterijuma Vrhovnog suda Republike Hrvatske za naknadu neimovinske štete iz 2020. Kako je u hrvatskom zakonodavstvu 2005. izmenjen koncept neimovinske štete u odnosu na rešenja iz ZOO SFRJ, autor kritikuje najnoviji akt VSRH a zbog neusklađenosti sa zakonskim konceptom, jer smatra da su takvi kriterijumi nepotrebni kod objektivne koncepcije neimovinske štete (p. 178). Matijević zaključuje da u pogledu neimovinske štete postoji potreba menjanja postojeće teorije i prakse građanskog prava u Hrvatskoj.

Rad na temu *Prava dece i maloletnih osoba u istražnoj fazi krivičnog postupka – pojedine mogućnosti za naknadu štete* napisala je Marija Bakonji, javni tužilac iz Javnog tužilaštva Šikloš u Mađarskoj. Svaka vest o mogućem krivičnom delu izvršenom prema detetu izaziva veliku medijsku pažnju, ali postoje teškoće da se proceni istinitost iskaza deteta, odnosno maloletnika. Podsećajući na međunarodne standarde i pravila mađarskog procesnog prava ispitivanja dece i maloletnika kao tzv. osetljivih svedoka i mera njihove zaštite od tzv. sekundarne i ponovne viktimizacije u toku postupka, autorka upozorava na to da deca određenog uzrasta mogu mešati stvarnost i fantaziju, te da i od poznavanja dečje psihologije i načina ispitivanja zavisi dobijanje njihovog verodostojnog iskaza. Inače, primer slučaja Holbreht iz Nemačke pokazuje da postoji veliki rizik da se navodni učinilac neopravdano osudi.

Nataša Mrvić Petrović, naučni savetnik Instituta za uporedno pravo, analizirala je specifičnosti naknade štete zbog povrede prava na život u ruskom pravu u odnosu na druga zakonodavstva tzv. germanskog tipa. Autorka smatra da je to posledica sovjetske tradicije, jer su u novom pravu prihvaćena rešenja sovjetskog zakonodavstva iz 1964. godine. Dat je pregled različitih prava ustanovljenih u korist posredno oštećenih i ta osobena rešenja su upoređena sa zakonodavstvom Srbije. Zbog dominantne pozicije socijalnog prava u praksi su retki sporovi radi naknade štete za slučaj smrti lica – tipični slučajevi analizirani su u radu.

Rezultate istraživanja prakse Privrednog suda po zahtevima za naknadu štete zbog saobraćajnih nezgoda prikazali su u zajedničkom radu Dragan Obradović, sudija Višeg suda u Valjevu i naučni saradnik, i Stevan Karać, viši sudijski saradnik Privrednog suda u Valjevu. Cilj rada bio je da rezultati istraživanja doprinesu ujednačenju sudske prakse privrednih sudova u Srbiji. Autori konstatuju da preovlađuju sporovi male vrednosti, a presudama se obično potpuno ili delimično usvajaju tužbeni zahtevi oštećenih u saobraćajnoj nezgodi. Ističu značaj pisane dokumentacije (isprava) i veštačenja za povoljan ishod postupka (p. 224). Primećuju da postoji neujednačeno tumačenje čl. 153, st. 3 ZPP u praksi suda.

U radu koji nosi naslov *Zakon o zabrani diskriminacije (izmene i dopune i naknada štete)* Vesna Bilbija, viši savetnik u Upravnom sudu Republike Srbije, analizira kakve posledice navedene zakonske izmene imaju na ostvarivanje prava na naknadu štete. Ističe naročiti značaj tzv. obrnutog tereta dokazivanja slučaja diskriminacije i propisivanja dužnosti vođenja evidencije o postupcima zaštite od diskriminacije.

Katarina Jovičić, viši naučni saradnik Instituta za uporedno pravo, razmotrila je u svom radu ulogu i ekonomski značaj načela predvidljivosti u oblasti naknade ugovorne štete, kojim se izuzetno ograničava pravilo integralne naknade štete. Autorka je izložila evoluciju načela predvidljivosti od rimskog prava do danas i ulogu ovog načela u ograničavanju iznosa naknade prema visini štete koju je dužnik mogao predvideti u momentu zaključenja ugovora. Autorka ispituje razloge zbog kojih se načelo primenjuje samo u oblasti ugovorne štete i odnos prema načelu autonomije stranaka i konstatuje da ta načela nisu suprotstavljena. Ona objašnjava elemente za konkretizaciju načela (predmet, subjekt i vreme kada treba predvideti moguću štetu zbog povrede ugovora).

Naknada štete kao posledica povrede ugovora o arbitraži je tema rada Jelene Vukadinović Marković, naučnog saradnika Instituta za uporedno pravo. U radu su analizirana različita teorijska i praktična pitanja od značaja za zaštitu prava oštećenih u postupku pred arbitražom i u sudskom postupku, pre svega radi jasnog razgraničenja nadležnosti suda i arbitraže i rešavanja konkurentne nadležnosti. U slučaju da postoji punovažni arbitražni ugovor, autorka predlaže donošenje privremene mere radi prekida i obustave sudskog postupka.

Tema rada Samira Manića, docenta na Departmanu za pravne nauke Državnog univerziteta u Novom Pazaru, je *Kauza ugovorne obaveze u francuskom pravu*. Autor daje pregled različitih teorijskih stanovišta i analizira ulogu kauze u francuskom ugovornom pravu na primeru sudskih slučajeva. Autor konstatuje da uloga kauze nije sasvim jasna. Neujednačenost sudske prakse i tendencija da se tumačenjem kauza koristi u svrhe za koje nije namenjena, zbog čega su se sudovi previše mešali u ugovorne odnose, razlozi su zašto je prilikom najnovijih izmena zakona kauza izbrisana kao uslov punovažnog nastanka ugovora. Autor zaključuje da postoje jasno definisani instituti u oblasti ugovornog prava koji se uspešnije mogu primeniti u praksi umesto potrebe da se tumači apstraktan pojam kauze.

U radu koji nosi naslov *Nekretnine u industriji osiguranja*, akademik i univerzitetski profesor Wolfgang Rorbah, predsednik Evropa Nostra Austrija, analizira ekonomski korišćene nekretnine kao jednu od najstabilnijih dugoročnih investicija osiguravajućih društava. Prema stavu autora, investiranje u nekretnine obeležilo je 200-godišnju istoriju industrije osiguranja, zato što se nije pokazalo korisnim uspostavljanje dugoročnih rezervi za buduće

isplate šteta samo na osnovu novčanih sredstava ili po osnovu štednje i ulaganja u hartije od vrednosti. Inflacija, ratovi ili pad vrednosti hartija od vrednosti mogu ozbiljno uticati na kapitalne rezerve osiguravača, nekad ih čak i uništiti. S druge strane, nekretnine opstaju u različitim krizama, ali je problem što njihova prodaja može potrajati. Autor zaključuje da u fazi niskih kamatnih stopa, koja traje već godinama, nekretnine osim što omogućavaju sigurnost investiranja, obezbeđuju i veći prihod od većine ušteda.

Jelena Kostić, viši naučni saradnik u Institutu za uporedno pravo, i Valentina Ranaldi, naučni saradnik Pravnog fakulteta Univerziteta „Niccolo Cusano“ u Rimu, analizirale su u svom radu investicionu politiku društava za osiguranje, sa posebnim osvrtom na Republiku Srbiju. Iako se osiguravajuća društva smatraju stabilizatorima tržišta kapitala, tokom poslovanja moraju voditi računa i o vlastitoj solventnosti, koja se može ostvariti i investiranjem društava za osiguranje. Autorke su došle do zaključka da su se u Republici Srbiji društva za osiguranje uglavnom odlučivala za državne dužničke hartije od vrednosti, kao manje rizične za ulaganje, kao i da se investiciona politika u odnosu na prethodni period nije uopšte promenila. Takođe, slična investiciona politika prisutna je i u drugim zemljama. Imajući navedeno u vidu, autorke daju preporuke za unapređenje investicione politike, a posebno s obzirom na ekonomske posledice uslovljene pandemijom kovida 19, koje će se tek osetiti u narednom periodu.

Rad Nataše Petrović Tomić, profesorke Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, nosi naziv *Hibridni proizvodi osiguranja – stanje i perspektive razvoja*. Autorka naglašava nerazvijenost ovih, po njenom mišljenju, atraktivnih proizvoda tržišta osiguranja, pre svega osiguranja od posledica nezgode i dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja. Hibridni proizvodi osiguranja predstavljaju budućnost tržišta osiguranja kojima se obezbeđuje zaštita koja se prilagođava potrebama osiguranika na najfleksibilniji mogući način. Budući da se u ovim vrstama osiguranja rizik ostvaruje na ličnosti osiguranika, to obično povlači zapažanje da je prestacija osiguravača svotna. Međutim, u praksi nije tako, jer osiguranje od posledice nezgoda poprima odštetni karakter kada je ugovoreno pokriće troškova lečenja. Autorka zaključuje da se odštetni karakter prestacije osiguravača može javiti i kao posledica ostvarenja rizika na ličnim dobrima osiguranika, te regulatorni okvir ne sme biti smetnja ugovaranju odštetnog karaktera prestacije. Uzimajući navedeno u obzir autorka predlaže da se *pro futuro* osiguranja lica posmatraju kroz prizmu podela na odštetna i svotna osiguranja.

Zdravko Petrović, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Megatrend u Beogradu i Univerziteta Zigmund Frojd u Beču, i Ilija Smiljanić, predavač u Centru za edukaciju Privredne komore Srbije i vlasnik Društva za posredovanje u osiguranju „NORDAL DIV“ u Beogradu, analizirali su usklađenost visine rizika i suma osiguranja kod obaveznih osiguranja od odgovornosti u Srbiji. Opisali su razvoj osiguranja od odgovornosti u Srbiji i konstatovali da zaostaje za razvijenim zemljama, kako usled nerazvijenosti tržišta osiguranja, tako i usled tretmana ove vrste osiguranja u ranijem društveno-ekonomskom uređenju. Autori ocenjuju da je pozitivno to što je broj obaveznih osiguranja od odgovornosti u stalnom porastu i smatraju da bi trebalo da država proširi obavezna osiguranja od odgovornosti na sve delatnosti koje nose rizik od nanošenja štete trećem licu. Autori ukazuju na probleme prisutne kod obaveznog osiguranja od odgovornosti kao što su: neujednačeni zakonski

uslovi osiguranja, neusklađenost minimalnih suma osiguranja i visine rizika, neopravdano visoka cena premije osiguranja.

U radu *Značaj i primena načela ugovornog prava reosiguranja iz 2019. godine* Dragan Mrkšić, profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, i Marija Mijatović, docent na Fakultetu za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić u Novom Sadu, Univerzitet UNION, navode kako je nakon objavljivanja Načela evropskog ugovornog prava osiguranja (PEICL) 2009. godine, akademska zajednica prepoznala potrebu za stvaranjem analognog *soft law* propisa i za oblast reosiguranja na globalnom nivou. Stoga je 2019. godine PRICL Projektna grupa u saradnji sa UNIDROIT-om objavila Načela ugovornog prava reosiguranja (PRICL). Autori zaključuju da se može očekivati da PRICL posluži kao model zakon nacionalnim zakonodavnicima u nastojanju da postignu viši stepen pravne sigurnosti u ovoj delatnosti s obzirom na izazove uzrokovane pandemijom kovida 19. Iako se postavlja pitanje perspektive i mogućnosti primene ovog propisa s obzirom na njegovu nesankcionisanu primenu (i samo preporučenu implementaciju), kao i na praksu po kojoj se ugovori u reosiguranju marginalno regulišu zakonima, a prevashodno običajima i autonomnim izvorima prava uz široko shvaćenu slobodu ugovaranja koje imaju ugovorne strane, autori se ipak nadaju da će PRICL biti uzor i osnova za izgradnju modernije i preglednije prakse reosiguranja.

U radu pod nazivom *Agregacije šteta u skladu sa načelima u ugovornom pravu reosiguranja* Mirjana Glintić, naučni saradnik u Institutu za uporedno pravo, analizira posebno poglavlje PRICL-a koje se odnosi na agregaciju šteta kod ugovora o reosiguranju. Autori PRICL-a su smatrali da je u pitanju oblast koja je izvor pravne nesigurnosti, te inspirisani engleskom sudskom praksom daju odgovor na pitanje kada se ima smatrati da je jedinstvena šteta nastala i nastoje da prevaziđu uočene nedostatke koncepta agregacije dajući preciznije definicije, čime su, po stavu autorke, postavljena ograničenja diskrecionim ovlašćenjima sudova i arbitražnih tribunala. Autorka iscrpno analizira pomenuta pravila i zaključuje da su rešenja iz PRICL-a smanjila pravnu nesigurnost, ali je nisu otklonila, jer njihova primena otvara brojna sporna pitanja o kojima će konačnu odluku dati sudovi i arbitražni tribunal.

Magdalena Makiela, advokat iz Krakova, i Vladimir Čolović, naučni savetnik u Institutu za uporedno pravo, obradili su temu distribucije proizvoda osiguranja sa investicionim karakterom i obaveze posrednika. Kako Direktiva EU 2016/97 o distribuciji osiguranja sadrži posebne odredbe koje se odnose na distribuciju proizvoda osiguranja koji imaju investicioni karakter (pre svega životna osiguranja) uz definisanje uloge posrednika, autori su posvetili pažnju ovim odredbama i ovlašćenjima posrednika u odnosu na brokera, kao i zastupnika. Autori dolaze do zaključka da se ovlašćenja posrednika proširuju, te njegove obaveze nisu vezane samo za dovodenje u vezu osiguravača i osiguranika, kao ni za zaključenje ugovora o osiguranju (što je najvažnije ovlašćenje zastupnika), već se njegova uloga sastoji i u obaveznom savetovanju potrošača osiguranja i poznavanju njegovih imovinskih i drugih prilika, kako bi odabrao onaj proizvod osiguranja koji bi bio u skladu sa njegovim prihodima i očekivanjima. U tom smislu zauzimaju stav da treba prilikom budućeg regulisanja instituta posredovanja uzeti u obzir ovu činjenicu.

Rad pod nazivom *Regulatorni aspekti Direktive o distribuciji osiguranja* Sanje Grbović, doktoranda i saradnika u nastavi na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore, odnosi se na glavne ciljeve Direktive o distribuciji osiguranja koja je usmerena na stvaranje jedinstvenog tržišta posredničkih usluga na čitavom tržištu osiguranja i reosiguranja u Uniji, kao i na donošenje minimalnih jedinstvenih kriterijuma (u okviru nacionalnog zakonodavstva) za profesiju distributera osiguranja. Autorka ukazuje na značaj nadzora i upravljanja kao najbitnijih elemenata ove reforme, kao i na povećan stepen državne intervencije u svakoj novoj fazi razvoja. Takođe, autorka naglašava da je zaštita potrošača visoko rangirana na spisku prioriteta Unije, te se može opravdano očekivati da svaka dalja reforma ide u pravcu pojačane zaštite ugovarača osiguranja, tj. potrošača.

Klauzula o teritorijalnom ograničenju pokriva osiguranog slučaja kao oblik diskriminacije po osnovu državljanstva – slučaj C-581/18 tema je rada Nikole Dožića, docenta na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Autor analizira jedan od novijih slučajeva iz prakse Evropskog suda pravde, br. C-581/18, koji je izazvao veliku pažnju stručne javnosti i različita mišljenja o mogućem rezultatu. Ipak, doneta presuda bila je neočekivana zato što je Evropski sud izveo zaključak da se zabrana diskriminacije po osnovu državljanstva ne može primeniti na slučajeve ugovaranja teritorijalnog ograničenja odgovornosti osiguravača, koje se odnosi na pokriće šteta koje nastaju na teritoriji jedne države članice.

Vladimir Njegomir, profesor Pravnog fakulteta za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić u Novom Sadu, Univerzitet UNION, napisao je rad pod nazivom *Ograničena osigurljivost rizika pandemije, uloga države, obaveznost osiguranja i alternativni oblici upravljanja rizikom pandemije*. Autor ukazuje na uticaj pandemije na akumuliranje rizika, usled čega je pitanje osigurljivosti rizika pandemije izbilo u prvi plan. Osnovni zaključak autora jeste da je pandemija pokazala da osiguravajuća i reosiguravajuća društva moraju da se pravovremeno pripremaju i pronalaze načine prevazilaženja akutnih problema rizika koji imaju katastrofalni karakter, kao i da su ključna rešenja koja im stoje na raspolaganju državno sponzorisani pulovi i mehanizmi transfera katastrofalnih rizika na tržište kapitala.

Bespilotni vazduhoplovi (dronovi), zakonska regulativa i osiguranje tema je koautorskog rada Daliborke Jovičić, doktora ekonomskih nauka i koordinatora poslova statističkog izveštavanja Sektora za aktuarstvo u kompaniji „Dunav osiguranje“, Zorice L. Šipovac, menadžera prodajne mreže neživotnih osiguranja u „Wiener Stadtische osiguranju“ a.d.o. u Novom Sadu, i Dragomira Jovičića, preuzimača rizika 1 u Službi za osiguranje vazduhoplova i plovnih objekata u kompaniji „Dunav osiguranje“ a.d.o. u Beogradu. Ubrzani razvoj bespilotnih vazduhoplovnih letilica otvorio je mnoga pitanja u pogledu zakonske regulative, bezbednosti i osiguranja. Autori dolaze do zaključka da je ova vrsta osiguranja u Republici Srbiji tek u razvoju, te da je potrebno unaprediti tehnike izdavanja polise, proširiti paletu pokriva rizika, pojednostaviti i ubrzati proces rešavanja odštetnih zahteva. Formiranje jedinstvene baze šteta je prioritet i preduslov za dalji rast i razvoj ove vrste osiguranja. Takođe, potrebno je u uspostavljanju zakonske regulative naći pravu meru između zaštite stanovništva, privatnosti, imovine i životne sredine i slobodnog upravljanja bespilotnim letilicama, zaključuju autori.

U koautorskom radu pod nazivom *Osiguranje od internet rizika i nova regulativa u oblasti zaštite podataka o ličnosti* Iva Tošić, istraživač saradnik u Institutu za uporedno pravo, i Olivera Novaković, advokat iz Beograda, analiziraju razloge donošenja i značaj nove regulative u oblasti zaštite podataka o ličnosti, poteškoće sa kojima se kompanije susreću prilikom implementacije novih odredaba, kao i uticaj ove regulative na razvoj osiguranja od internet rizika. Autorke ukazuju na značaj interneta za unapređenje poslovanja gotovo svake kompanije na svetu, kao i na značaj razvoja osiguranja od internet rizika ukazujući na povezanost između ove vrste osiguranja i nove regulative u oblasti zaštite podataka o ličnosti i ispitujući da li ova vrsta osiguranja pokriva kazne sa kojima se kompanije susreću usled neusklađenosti sa odredbama nove regulative o zaštiti podataka o ličnosti.

Javne biblioteke i osiguranje književnog fonda tema je rada Violete Milošević, direktora u Matičnoj biblioteci „Ljubomir Nenadović“ u Valjevu. Autorka ukazuje na to da bibliotečko-informaciona delatnost predstavlja delatnost od opšteg interesa, te da je važnost osiguranja u ovoj oblasti ogromna. Ugovorena suma osiguranja ukazuje na postojanje velikog rizika kada je u pitanju kulturno nasleđe koje se nalazi u javnim bibliotekama u Srbiji. Autorka se zalaže da osiguranje knjižnih fondova postane deo redovne procedure koja se sprovodi u cilju ostvarivanja opšteg interesa u kulturi i zaštiti kulturnog nasleđa.

Dragica Popesku, sudija Apelacionog suda u Beogradu, obradila je temu *Autorskopравни aspekt intervjua kao medijske forme*. Autorka utvrđuje da li intervjua spada u govorna autorska dela, tj. da li ima pečat novinara, kao oznaku njegove kreativnosti, uzimajući u obzir da su pitanja novinara često rutinska. Deo intervjua koji sadrži odgovore intervjuisanog lica nije autorsko delo voditelja intervjua, već njegovog sagovornika, ali samo pod pretpostavkom da je i to originalna duhovna tvorevina. S druge strane, autorka zaključuje da se novinski članci kojima se iznose informacije od značaja ukoliko sadrže šturu vesti, bez komentarisanja od strane novinara, ne mogu smatrati autorskom kreacijom.

U koautorskom radu Vladimir Kozar, profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu, i Vladimir Vrhovšek, sudija Višeg suda u Beogradu, obradili su pitanje razlučnih i založnih poverilaca i vrste njihovih prava. Autori daju sveobuhvatnu analizu zakonskih odredaba, sudske prakse, kao i mišljenja pravne nauke u pogledu vrsta prava koja ovi poverioci ostvaruju u stečajnom postupku, a cilj je da se posebno objasne specifičnosti ostvarivanja založnog prava. Autori analiziraju hipoteku, ručnu zalogu, pravo retencije, kao i bezdržavinsku zalogu. Zatim objašnjavaju pravnu prirodu i značaj instituta vinkulacije polise osiguranja, kojom se postiže pravno dejstvo slično zakonskom založnom pravu na potraživanje naknade iz osiguranja. Takođe, razmotrena su pitanja koja se odnose na aktivnu legitimaciju za vođenje parnice radi isplate duga protiv dužnika založnog potraživanja.

Autorsko pravna zaštita i dizajn odevnih predmeta – komentar presude Evropskog suda pravde rad je Milice Petrović, asistenta na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu. Autorka u radu analizira mogućnost zaštite kreacija odevnih predmeta na dva načina: putem dizajna ili davanjem autorskopravne zaštite koja nastaje samim nastankom autorskog dela, bez registracije u nacionalnom zavodu za intelektualnu svojinu. Davanje autorsko pravne zaštite može biti problematično, prvo jer ovim delima često nedostaje originalnost, a drugo zato što bi to moglo dovesti do ozbiljnog

kršenja autorskog prava, zbog čega ovaj vid zaštite u modnoj industriji nije preporučljiv iako je pogodniji za stvaraoce ovakvih dela. Autorka analizira odluku Evropskog suda pravde kojom je dat negativan odgovor na pitanje mogućnosti davanja autorskopravne zaštite dizajnu odevnih predmeta.

Vukašin Stanojlović, student master studija Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, obradio je naknadu troškova održavanja predmeta zakupa u rimskom pravu. Autor je analizom odredaba rimskog prava došao do saznanja u kojim situacijama i pod kojim okolnostima je zakupodavac u obavezi da naknadi troškove održavanja predmeta zakupa, kao i u čemu se suštinski sastoji njegova obaveza povodom stvari. Rimski pravници zauzimaju jasan stav da nužne troškove upotrebe stvari, kao i trošak privođenja stvari nameni ne snosi zakupac, koji je jedino dužan da zakupodavcu naknadi štetu ukoliko je svojim činjenjem ili nečinjenjem pričinio, kao i ukoliko ne učini razuman napor da stvar odbrani od nasrtaja trećih lica.

Na naučnom skupu su, kako se vidi, razmatrane različite i brojne aktuelne teme iz oblasti odštetnog prava i osiguranja, neke i interdisciplinarnog karaktera. Može se zaključiti da, kako je ukazano u prethodnoj reči predsednika Naučnog odbora međunarodnog skupa prof. dr Volfganga Rorbaha, prikazani zbornik radova, uz dvadeset tri prethodna, ostaje „trajni dokaz o želji organizatora i urednika da ukažu na neophodnost stalnog prilagođavanja zakonodavstva, ne samo Republike Srbije, promenama u praksi“.